

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

FOB 2019-15

Udlændinge- og Integrationsministeriets handling for at rette op efter dom fra Den Euro- pæiske Menneskeret- tighedsdomstol

Resumé

8. maj 2019

I december 2016 afsagde Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol en dom (Paposhvili-dommen), som havde betydning for dansk praksis i sager om humanitær opholdstilladelse, men først i begyndelsen af 2018 ændrede Udlændinge- og Integrationsministeriet sin praksis. Det fik bl.a. den betydning, at konkrete sager blev fejlbehandlet, og at personer blev udsendt eller selv rejste ud af Danmark, uden at deres sag var blevet vurderet korrekt i lyset af dommen.

Forvaltningsret

115.1

International ret

3

Menneskerettigheder

1.1

1.4

Udlændinge

9

Ombudsmanden undersøgte af egen drift ministeriets arbejde med at rette op på de fejl, der var en følge af, at ministeriet for sent ændrede sin praksis.

Ombudsmanden havde ikke grundlag for at tilsidesætte ministeriets retsopfattelse, hvorefter det ikke var forpligtet til at genoptage sager om humanitær opholdstilladelse, hvor der både var truffet afgørelse og sket udsendelse, før dommen blev afsagt. Han mente, at vurderingen af dette spørgsmål burde overlades til domstolene. Han ville fremover i sin behandling af konkrete klager være opmærksom på muligheden for at henstille fri proces til prøvelse af spørgsmålet.

Ombudsmanden havde ikke bemærkninger til ministeriets fastlæggelse af de overordnede grupper af sager, der var blevet gennemgået for at rette op på eventuelle fejl. Han havde heller ikke bemærkninger til de kriterier eller metoder, der var blevet brugt til at finde sagerne.

Endvidere udtalte ombudsmanden, at det var hans opfattelse, at ministeriet havde gjort tilstrækkelige og relevante bestræbelser på at få fat i udrejste eller udsendte personer.

Ombudsmanden kritiserede, at ministeriet for sent justerede vejledningen om betingelserne for humanitær opholdstilladelse på hjemmesiden www.nyidanmark.dk.

Ministeriet redegjorde over for ombudsmanden for, hvordan det ville sikre, at en lignende situation ikke opstod igen, bl.a. ved en omorganisering med henblik på en tættere overvågning af internationale domme.

(Sag nr. 17/05623)

I det følgende gengives ombudsmandens redegørelse i sagen:

1. Generelt om undersøgelsen

Jeg rejste sagen den 26. marts 2018 efter offentlig omtale af, at Udlændinge- og Integrationsministeriet i mere end et år havde behandlet ansøgninger om humanitær opholdstilladelse uden at tage højde for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 13. december 2016 i sagen Paposhvili mod Belgien (klagesag nr. 41738/10).

Dommen drejer sig om den georgiske statsborger Paposhvili, som kom til Belgien i 1998 sammen med sin familie. Han fik afslag på asyl og på opholdstilladelse på andet grundlag.

Fra 1999 til 2005 blev han dømt for flere lovovertrædelser og udvist af Belgien på baggrund af den begåede kriminalitet. Han blev dog ikke udsendt.

I 2006 fik han konstateret leukæmi. Sygdommen blev forværret i årene herefter, og i 2015 vurderede en læge, at ophør af behandling ville medføre en forventet levetid på tre måneder, og at han ikke havde adgang til behandling i Georgien.

Paposhvili søgte flere gange om opholdstilladelse af humanitære årsager, men fik afslag med henvisning til, at han på grund af den begåede kriminalitet var udelukket fra opholdstilladelse efter belgisk lovgivning. Hans familie fik i 2010 tidsubegrænset opholdstilladelse i Belgien.

Paposhvili indbragte sagen for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der fastslog, at Belgien ville have krænket artikel 3 og artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), hvis han faktisk var blevet udsendt af Belgien til Georgien. Det skyldtes bl.a., at Belgien i den konkrete sag ikke havde overholdt sin undersøgelsespligt i relation til spørgsmålet om, hvorvidt relevant medicin var tilgængelig i hjemlandet.

Udlændinge- og Integrationsministeriet besvarede i udtalelser af 31. maj og 12. juni 2018 mit brev af 26. marts 2018. Den 4. februar 2019 modtog jeg en supplerende udtalelse fra ministeriet og kopi af relevante akter.

Derudover har jeg fra ministeriet modtaget yderligere materiale, herunder kopi af udlændinge- og integrationsministerens fortrolige besvarelser af spørgsmål fra Folketingets Udlændinge- og Integrationsudvalg vedrørende sagen og ministeriets breve af 24. maj og 19. november 2018 med bilag til udvalget.

I august 2018 og marts 2019 har jeg telefonisk indhentet supplerende og opdaterede oplysninger i relation til Udlændinge- og Integrationsministeriets udtalelse af 31. maj 2018.

2. Afgrænsningen af undersøgelsen

Udlændinge- og Integrationsministeriet fik først i begyndelsen af 2018 endeligt fastlagt, hvilke konsekvenser Paposhvili-dommen – der som nævnt blev afsagt den 13. december 2016 – efter ministeriets opfattelse har for dansk praksis i sager om humanitær opholdstilladelse, og først herefter blev praksis ændret som følge af dommen.

Udlændinge- og integrationsministeren har over for Folketinget redegjort for det forudgående sagsforløb, herunder at der i ministeriet blev foretaget en umiddelbar juridisk vurdering af dommen, der var forkert, og som førte til fejlbehandling af konkrete sager og til, at personer blev udsendt eller selv rejste ud af Danmark, uden at deres sag var blevet vurderet korrekt i lyset af dommen.

Udlændinge- og integrationsministeren har over for Folketinget beklaget forløbet og den forkerte administration. Ministeren har oplyst, at den forkerte administration ikke skete bevidst, men som konsekvens af den forkerte juridiske vurdering af dommen. Ministeren har samtidig oplyst, at man i ministeriet søgte at rette op på de begåede fejl.

På den baggrund valgte jeg ved mit brev af 26. marts 2018 at indlede en undersøgelse af sagen med et fremadrettet fokus på Udlændinge- og Integrationsministeriets opfølgning i forhold til udlændinge, hvis sager ikke var blevet behandlet korrekt, og på Udlændinge- og Integrationsministeriets initiativer for at forhindre, at en lignende situation kunne opstå igen.

Jeg fandt efterfølgende grundlag for at bede ministeriet om en supplerende udtalelse og om at låne ministeriets akter vedrørende Paposhvili-dommen, herunder vedrørende ministeriets overvejelser om dommens betydning for praksis i sager om humanitær opholdstilladelse.

Min gennemgang af dette materiale har ikke givet mig anledning til at udvide min undersøgelse.

Min undersøgelse drejer sig på den baggrund om følgende temaer:

- Udlændinge- og Integrationsministeriets identifikation af sager, som Paposhvili-dommen eventuelt kan have betydning for
- Ministeriets vejledning til de berørte udlændinge

- Ministeriets tiltag med henblik på forebyggelse af lignende situationer i fremtiden

Min undersøgelse omfatter Udlændinge- og Integrationsministeriets identifikation af sager inden for den sagsgruppe, hvor der er ansøgt om humanitær opholdstilladelse, og ikke identifikation af andre typer af sager. Ministeriet har således foretaget sin identifikation af relevante sager og berørte personer ved at gennemgå sager, hvor der er ansøgt om humanitær opholdstilladelse, og jeg har ikke fundet grundlag for at udvide min undersøgelse til at omfatte andre typer af sager.

Som det fremgår ovenfor, omfatter min undersøgelse af sagen ikke forløbet, der førte til den forkerte administration i Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Endvidere omfatter undersøgelsen ikke Udlændinge- og Integrationsministeriets sagsbehandling i konkrete sager eller det nærmere indhold af ministeriets praksisændring som følge af Paposhvili-dommen.

Sådanne spørgsmål vil jeg i relevant omfang kunne tage stilling til ved behandlingen af eventuelle klager fra berørte udenlandske statsborgere.

3. Konklusioner

3.1. Udlændinge- og Integrationsministeriets identifikation af sager, som Paposhvili-dommen eventuelt kan have betydning for:

- *Den tidsmæssige afgrænsning:* Jeg har ikke grundlag for at tilsidesætte Udlændinge- og Integrationsministeriets retsopfattelse, hvorefter ministeriet ikke er forpligtet til at genoptage sager om humanitær opholdstilladelse, hvor der både er truffet afgørelse og sket udsendelse før den 13. december 2016, hvor Paposhvili-dommen blev afsagt.

Der er samtidig tale om spørgsmål af en sådan principiel betydning, at det efter min opfattelse kan være rigtigst at overlade vurderingen til domstolene. Jeg vil derfor – i tilfælde, hvor jeg måtte modtage konkrete klager vedrørende dette – være opmærksom på, om der kan være grundlag for at henstille, at der meddeles fri proces til prøvelse af spørgsmålet (ombudsmandslovens § 23).

- *Den øvrige identifikation af sager:* På baggrund af de foreliggende oplysninger – og ud fra min forståelse af ministeriets identifikation af sager – har jeg ikke bemærkninger til ministeriets fastlæggelse af de overord-

nede grupper af sager, som ministeriet fandt det nødvendigt at gennemgå for at finde sager, som Paposhvili-dommen kunne have betydning for.

Jeg har heller ikke bemærkninger til ministeriets metoder til at finde sagerne.

Endvidere har jeg ikke grundlag for at kritisere de kriterier, som Udlændinge- og Integrationsministeriet anvendte ved den nærmere udskilning af relevante sager.

- *Udsendte og udrejste personer:* På baggrund af de foreliggende oplysninger er det min opfattelse, at Udlændinge- og Integrationsministeriet har gjort relevante og tilstrækkelige bestræbelser på at få fat på de udsendte eller udrejste personer, der kunne være eller var blevet behandlet forkert.

3.2. Ministeriets vejledning til de berørte udlændinge:

- Jeg har noteret mig, at vejledningen om praksis i sager om humanitær opholdstilladelse på udlændingemyndighedernes hjemmeside www.nyidanmark.dk – efter mit brev af 26. marts 2018 – er blevet ændret.

Jeg går ud fra, at vejledningen på hjemmesiden afspejler Udlændinge- og Integrationsministeriets nuværende praksis.

Jeg er enig med ministeriet i, at det er beklageligt, at ministeriet ikke umiddelbart efter den 6. januar 2018 fulgte op på og justerede denne vejledning.

- Jeg har endvidere noteret mig Udlændinge- og Integrationsministeriets oplysninger om, hvordan ministeriet har informeret om, at udlændinge, som mente sig berørt af Paposhvili-dommen, og som ikke var blevet kontaktede af ministeriet, selv kunne henvende sig til ministeriet.

3.3. Ministeriets tiltag med henblik på forebyggelse af lignende situationer i fremtiden:

- Endelig har jeg taget Udlændinge- og Integrationsministeriets oplysninger om, hvordan ministeriet vil forebygge, at en lignende situation opstår igen, til efterretning, herunder oplysningerne om, hvordan ministeriet har organiseret sin overvågning af internationale domme.

4. Reglerne og praksisændringen

4.1. De relevante regler i sagen

Artikel 3 og artikel 8 i EMRK – der er inkorporeret i dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, jf. lovbe- kendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 – lyder således:

”Artikel 3.

Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdi- gende behandling eller straf.”

”Artikel 8.

Stk. 1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødven- digt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.”

Bestemmelserne i udlændingelovens § 9 b og § 10, stk. 4, lyder således, jf. lovbe- kendtgørelse nr. 239 af 10. marts 2019:

”§ 9 b. Der kan efter ansøgning gives opholdstilladelse til en udlænding, der uden for de i § 7, stk. 1 og 2, nævnte tilfælde befinder sig i en sådan situation, at væsentlige hensyn af humanitær karakter afgørende taler for at imødekomme ansøgningen.

Stk. 2. Ansøgning om opholdstilladelse efter stk. 1 kan kun indgives af udlændinge, der opholder sig her i landet, og som er registrerede som asylansøgere efter § 48 e, stk. 2. Ved behandlingen af en ansøgning om opholdstilladelse efter stk. 1 kan Udlændinge- og Integrationsministeriet uden ansøgerens samtykke indhente de akter, der er indgået i sagen om opholdstilladelse til ansøgeren efter § 7, fra Udlændingestyrelsen el- ler Flygtningenævnet samt indhente helbredsoplysninger om ansøgeren fra indkvarteringsoperatøren og Udlændingestyrelsen.

Stk. 3. Helbredsbetingsbet opholdstilladelse efter stk. 1 er betinget af, at udlændingen fremlægger nødvendig dokumentation for sine helbredsfor- hold.”

”§ 10.

...

Stk. 4. En udlænding, som har indrejseforbud, jf. § 32, stk. 1 og 12, kan ikke gives opholdstilladelse efter § 8, stk. 3, og §§ 9-9 f, 9 i-9 n, 9 p, eller 9 q, medmindre ganske særlige grunde, herunder hensynet til familiens enhed, taler derfor, dog tidligst 2 år efter udrejsen. Kravet om, at der skal være forløbet 2 år fra udrejsen, gælder dog ikke for en udlænding, som ikke er statsborger i et af de lande, der er nævnt i § 2, stk. 1 (tredjelandstatsborger), og som er udvist efter § 25 b.”

4.2. Praksis for meddelelse af helbredsbetings humanitær opholdstilladelse

Praksis for meddelelse af bl.a. helbredsbetings humanitær opholdstilladelse før Paposhvili-dommen er nærmere beskrevet i Justitsministeriets ”Redegørelse for praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse” af 24. marts 2015.

Det fremgår heraf, at der kan meddeles helbredsbetings humanitær opholdstilladelse, hvis ansøgeren lider af en meget alvorlig fysisk eller psykisk sygdom (sygdomskriteriet), som ansøgeren ikke kan modtage behandling for i hjemlandet (kriteriet om fravær af behandlingsmuligheder i hjemlandet).

Hvis undersøgelser viser, at den nødvendige behandling generelt er tilgængelig i ansøgerens hjemland, var det – før Paposhvili-dommen – udgangspunktet, at der ikke kunne meddeles humanitær opholdstilladelse. Dette udgangspunkt gjaldt, selv om behandlingen kun var tilgængelig mod egenbetaling og uanset egenbetalingens størrelse.

Ændringen af praksis om helbredsbetings humanitær opholdstilladelse og om udelukkelse fra humanitær opholdstilladelse som følge af Paposhvili-dommen er nærmere beskrevet i Udlændinge- og Integrationsministeriets ”Tillæg til redegørelsen for praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse af 24. marts 2015 – justering af praksis på baggrund af Paposhvili-dommen” af 9. april 2018.

Det fremgår af tillægget, at Paposhvili-dommen ikke giver anledning til at ændre sygdomskriteriet. Det er således stadig en betingelse, at ansøgeren lider af en alvorlig sygdom.

Udlændinge- og Integrationsministeriet vil også stadig – når ansøgeren opfylder sygdomskriteriet og modtager behandling for sin lidelse – undersøge den generelle tilgængelighed i modtagerstaten af den nødvendige behandling. Såfremt behandlingen ikke er tilgængelig, vil ansøgeren fortsat som udgangspunkt kunne meddeles humanitær opholdstilladelse i Danmark.

Det fremgår af tillægget, at Paposhvili-dommen imidlertid kan give anledning til ændringer i praksis i de situationer, hvor behandlingen generelt er tilgængelig i modtagerstaten.

Udlændinge- og Integrationsministeriet skal i disse tilfælde vurdere, om der kunne foreligge meget ekstraordinære omstændigheder, således at der kunne være tale om en situation omfattet af EMRK artikel 3 i henhold til Paposhvili-dommen. Det vil sige en situation, hvor der er vægtige grunde til at antage, at ansøgeren – selv om døden ikke er nært forestående – vil blive udsat for en virkelig risiko, som følge af mangel på passende behandling i modtagerstaten eller manglende adgang til en sådan behandling, for at blive udsat for en alvorlig, hurtig og uoprettelig forværring i sin helbredstilstand, der vil resultere i intens lidelse eller i en væsentlig reduktion i forventet restlevetid.

Det påhviler ifølge tillægget ansøgeren at godtgøre, at der er vægtige grunde til at antage, at der foreligger sådanne meget ekstraordinære omstændigheder.

Hvis Udlændinge- og Integrationsministeriet vurderer, at det kan lægges til grund, at der foreligger sådanne meget ekstraordinære omstændigheder, medfører dommen, at det nærmere skal undersøges, om ansøgeren faktisk har adgang til at modtage behandling.

Ved vurderingen af spørgsmålet om faktisk adgang til behandling skal der ifølge tillægget bl.a. ses på spørgsmålet om omkostninger, socialt og familiært netværk og afstand til det sted, hvor behandlingen kan foregå.

I tillægget er der også beskrevet en ændring af praksis i sager, hvor en udlænding er omfattet af udlændingelovens § 10, stk. 4, om udelukkelse fra humanitær opholdstilladelse.

5. Identifikation af sager, som Paposhvili-dommen eventuelt kan have betydning for

5.1. Retsgrundlaget

Det antages, at der efter dansk forvaltningsret kan gælde en pligt til at genoptage en sag, hvis der fremkommer væsentlige nye retlige forhold, f.eks. hvis en dom underkender forvaltningsmyndighedens praksis i relation til en tilsvarende sag.

Jeg henviser til Niels Fenger (red.), Forvaltningsret (2018), s. 1075 f., Søren Mørup, Berettigede forventninger i forvaltningsretten (2005), s. 230 f., Karsten Revsbech mfl., Forvaltningsret – Sagsbehandling, 7. udgave (2014),

s. 126 f., Karsten Revsbech og Jens Garde, Forvaltningsret – Almindelige emner, 6. udgave (2016), s. 141 f.

I Niels Fenger (red.), Forvaltningsret (2018), s. 1076, er desuden anført bl.a. følgende:

”Det er et vanskeligt spørgsmål om – og i bekræftende fald, hvor langt tilbage i tiden – forvaltningen er forpligtet til at ændre sin praksis. Hvor den underkendte administrative afgørelse ikke er nyere end afgørelsen i den sag, der nu begæres genoptaget, vil lighedsbetragtninger i det mindste føre til en pligt til at genoptage sagen til ny realitetsbehandling. Om forvaltningen vil have pligt til at genoptage sager, der ligger før den sag, hvori forvaltningens afgørelse er blevet underkendt, vil afhænge af, om der vil være nogen mulighed for, at afgørelsen i den sag, der nu begæres genoptaget, vil kunne tænkes ændret. Det må antages, at forvaltningen kun kan afvise at genoptage sagen til realitetsbehandling, hvis en ændring af den remonstrerede afgørelse på forhånd må anses for udelukket.”

En myndighed, der får underkendt sin praksis, antages normalt at være forpligtet til af egen drift at genoptage tilsvarende allerede afgjorte sager og eventuelt træffe en ny afgørelse i sagerne, hvis det ikke volder større administrative vanskeligheder at identificere de relevante sager. Se i den forbindelse bl.a. Folketingets Ombudsmands beretning for 1997, sagen FOB 97.183, for 2003, sagen FOB 03.357, og for 2016, sagen FOB 2016-33, alle offentliggjort på ombudsmandens hjemmeside.

Hvis der er sådanne administrative vanskeligheder – og hvis myndigheden derfor beslutter ikke at genoptage allerede afgjorte sager – bør myndigheden i almindelighed informere offentligt om muligheden for at begære genoptagelse, jf. forvaltningslovens § 7 og deraf følgende principper. Se nærmere herom i pkt. 6.

5.2. Tidsmæssig grænse for Udlændinge- og Integrationsministeriets forpligtelser til at genoptage sager på baggrund af Paposhvili-dommen

I mit brev af 26. marts 2018 til Udlændinge- og Integrationsministeriet anførte jeg, at jeg forstod, at det var ministeriets opfattelse, at ministeriet ikke som følge af Paposhvili-dommen kan have forpligtelser i forhold til sager, som er afgjort – eller udsendelser, som er effektueret – inden den 13. december 2016, hvor dommen blev afsagt. Jeg henviste til udlændinge- og integrationsministerens besvarelse af 11. januar 2018 af spørgsmål nr. 667 og til ministerens fortrolige besvarelse af 15. januar 2018 af spørgsmål nr. 300.

Jeg bad Udlændinge- og Integrationsministeriet om at redegøre for sit synspunkt, herunder i forhold til almindelige forvaltningsretlige principper om pligt

til at genoptage sager i tilfælde, hvor myndighedernes retsopfattelse underkendes af domstolene.

5.2.1. Ministeriets udtalelse

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i sin udtalelse af 12. juni 2018 bl.a. anført følgende:

”Udlændinge- og Integrationsministeriet kan herudover oplyse, at det er ministeriets opfattelse, at Paposhvili-dommen har betydning for afgørelser om humanitær opholdstilladelse, som ministeriet har truffet efter den 13. december 2016, hvor dommen blev afsagt. Da dommen angår rammerne for selve udsendelsen af de pågældende udlændinge, er dommen samtidig relevant for sager, hvor der er sket faktisk udsendelse efter den 13. december 2016 af udlændinge, der enten måtte have en afgjort eller verserende sag om humanitær opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 b, samt for udlændinge, der er i udsendelsesposition i Danmark, selv om sagen om humanitær opholdstilladelse måtte være afgjort før den 16. december 2016. Det er omvendt ministeriets opfattelse, at dommen ikke har betydning for sager, hvor der er truffet afgørelse før den 13. december 2016, og hvor der endvidere er sket udsendelse før dette tidspunkt.

Om baggrunden herfor kan følgende oplyses:

3. Det følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 46, stk. 1, at medlemsstaterne forpligter sig til at rette sig efter Menneskerettighedsdomstolens endelige dom i enhver sag, som de er part i. Heraf følger modsætningsvis, at en medlemsstat, som ikke er part i sagen, ikke er forpligtet af dommen.

Da Danmark ikke var part i Paposhvili-sagen, er Danmark således ikke ifølge EMRK forpligtet af dommen. Danmark er imidlertid forpligtet til at overholde konventionen, som den fortolkes af Menneskerettighedsdomstolen. Menneskerettighedsdomstolens domme må derfor – uanset om de er afsagt i en sag mod Danmark eller et andet land – tages i betragtning, når konventionens rækkevidde vurderes i forhold til en beslutning, der skal træffes i en konkret sag. Ellers vil Danmark kunne forventes at blive dømt ved Domstolen.

4. Menneskerettighedsdomstolen anvender en dynamisk fortolkningsstil, og det er karakteristisk for Domstolen, at dens praksis udvikler sig med tiden. Efter Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse er der ikke grundlag for at antage, at sådan ny praksis generelt skal tillægges

virkning tilbage i tid i andre medlemsstater, som ikke har været part i sagen, så konventionen med tilbagevirkende kraft får det indhold, som følger af den nye praksis.

Det følger således af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at det forhold, at der har været en udvikling i Menneskerettighedsdomstolens retspraksis, ikke kan føre til, at Domstolen selv genoptager en sag, hvor den har truffet afgørelse efter den tidligere praksis, jf. storkammerafgørelse af 15. juni 2017 i sagen Phillip Harkins mod Storbritannien.

I Phillip Harkins-sagen tog Menneskerettighedsdomstolen stilling til, om Domstolen i medfør af EMRK artikel 35, stk. 2, litra b, på ny kunne behandle en klage, som Domstolen tidligere havde taget stilling til, som følge af, at Domstolens praksis efterfølgende havde udviklet sig. Ifølge artikel 35, stk. 2, litra b, må Domstolen ikke behandle nogen individuel klage, som i det væsentlige er identisk med en sag, der allerede er blevet undersøgt af Domstolen, og som ikke indeholder nye oplysninger af betydning. Domstolen havde tidligere ved dom af 17. januar 2012 i sagen Harkins og Edwards mod Storbritannien fundet, at udlevering af Harkins til USA ikke udgjorde en krænkelse af artikel 3. I den nye sag gjorde Harkins gældende, at udlevering som følge af efterfølgende praksis fra Domstolen nu udgjorde en krænkelse af artikel 3. Domstolen fandt, at en efterfølgende udvikling i Domstolens praksis ikke udgjorde 'nye oplysninger' i artikel 35, stk. 2, litra b's forstand, og afviste derfor den nye klager vedrørende artikel 3 (præmis 56).

Der kan endvidere henvises til dom af 20. marts 2018 i sagen Irland mod Storbritannien. Sagen drejede sig om en anmodning fra den irske regering om genoptagelse af dom af 18. januar 1978 i sagen Irland mod Storbritannien, hvor Domstolen havde fundet, at nogle afhørings teknikker, som var blevet anvendt af Storbritannien, udgjorde umenneskelig eller nedværdigende behandling i strid med EMRK artikel 3, men derimod ikke tortur. Irland anmodede om, at dommen fra 1978 blev genoptaget, og at det blev fastslået, at brugen af afhørings teknikkerne udgjorde tortur i strid med artikel 3. Artikel 80, stk. 1, i Domstolens procesreglement giver under visse betingelser mulighed for, at en sag kan genoptages, hvis der fremkommer nye oplysninger, som kunne have haft en afgørende betydning for Domstolens afgørelse. Domstolen udtalte i den forbindelse bl.a., at meningen med en genoptagelses anmodning ikke er at give en part mulighed for at få sagen bedømt i lyset af Domstolens senere retspraksis. Domstolen fandt derfor, at vurderingen af, om nye oplysninger kunne have haft afgørende indflydelse på den oprindelige afgørelse, skulle foretages i lyset af Domstolens daværende praksis om artikel 3.

5. Der er heller ikke efter formuleringen af Paposhvili-dommen grund til at antage, at Menneskerettighedsdomstolen har ønsket at fragå ovennævnte udgangspunkt i den konkrete sag. Der kan i den forbindelse henvises til dommens præmis 182, hvoraf følgende fremgår:

'In the light of the foregoing, and reiterating that it is essential that the Convention is interpreted and applied in a manner which renders its rights practical and effective and not theoretical and illusory [...] the Court is of the view that the approach adopted hitherto should be clarified.' [Udlændinge- og Integrationsministeriets understregning]

Det er på denne baggrund Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse, at der ikke i medfør af EMRK består en pligt til at anvende den fortolkning af EMRK artikel 3, som følger af Paposhvili-dommen, på forhold, der tidsmæssigt ligger forud for dommens afsigelse.

6. En sådan pligt kan efter Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse heller ikke antages at følge af lov nr. 285 af 29. april 1992 om den Europæiske Menneskerettighedskonvention (inkorporeringsloven), som gjorde konventionen til en del af den danske lovgivning.

Spørgsmålet om betydningen af domme mod andre medlemsstater for danske domstole og andre myndigheders anvendelse af EMRK er omtalt i forarbejderne til loven. Det fremgår af pkt. 4.1 i de almindelige bemærkninger til forslaget til loven (lovforslag nr. 230 fremsat den 19. februar 1992), at Højesteret i en række domme afsagt i slutningen af 1989 havde fastslået, at der består en pligt for danske domstole og andre myndigheder til så vidt muligt at lægge EMRK og den praksis, som knytter sig hertil, til grund ved fortolkningen af dansk ret. I den forbindelse er det ikke afgørende, om der er tale om praksis vedrørende Danmark eller en anden stat.

Domstolene og andre myndigheder har således efter inkorporeringsloven pligt til så vidt muligt at lægge praksis vedrørende både Danmark og andre stater til grund ved anvendelsen af EMRK, men der er efter Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse ikke grundlag for at antage, at der i medfør af inkorporeringsloven er pligt til at tillægge sådan praksis en videregående virkning for forhold, der ligger før etableringen af den pågældende praksis.

7. På denne baggrund er det samlet set Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse, at Paposhvili-dommen ikke ændrer retstilstanden (vurderingen efter artikel 3 i EMRK) med virkning for sager om humanitær opholdstilladelse, som er afgjort før dommens afsigelse den 13. december 2016, og hvor der ligeledes er sket udsendelse forud herfor.

8. Der antages efter den almindelige forvaltningsret i visse tilfælde at gælde en ulovbestemt pligt for myndigheder til at genoptage tidligere afgjorte sager.

En sådan pligt til genoptagelse på ulovbestemt grundlag kan bl.a. komme på tale, hvis der fremkommer væsentlige nye retlige forhold. Fra den forvaltningsretlige litteratur kan i den forbindelse henvises til bl.a. Karsten Loiborg, *Forvaltningsret* (red. Niels Fenger), 1. udgave, 2018, s. 1075 ff., og Søren H. Mørup, *Berettigede forventninger i forvaltningsretten*, 1. udgave, 2005, s. 230-231. Der kan endvidere henvises til Karsten Revsbech, Carl Aage Nørgaard og Jens Garde, *Forvaltningsret, Sagsbehandling*, 7. udg., 2014, s. 126 ff. og Karsten Revsbech og Jens Garde, *Forvaltningsret, Almindelige Emner*, 6. udg., 2016, s. 142-143, som også er omtalt i Folketingets Ombudsmands høring af 26. marts 2018.

Det er imidlertid ikke ethvert nyt retligt forhold, der efter almindelige forvaltningsretlige principper kan føre til genoptagelse af tidligere afgjorte sager. Efter ministeriets opfattelse må det således normalt være en betingelse, at der er tale om en væsentlig ændring *med tilbagevirkende kraft* i det retsgrundlag, som forelå på tidspunktet for den oprindelige afgørelse. En sådan ændring kan f.eks. foreligge, hvor en myndigheds praksis underkendes af en national klageinstans eller domstol (med tilbagevirkende kraft). Det kan endvidere være tilfældet, hvor EU-Domstolen underkender en myndigheds praksis. I sådanne tilfælde kan en myndighed således efter omstændighederne have pligt til at genoptage tidligere afgjorte sager. Heroverfor står f.eks. tilfælde, hvor der gennemføres en for borgerne begunstigende lovændring med virkning fra lovens ikrafttræden. I et sådant tilfælde vil en afgørelse, der inden lovens ikrafttræden er truffet på grundlag af de dagældende regler, således være truffet på et korrekt retsgrundlag – og det ændrer sig ikke ved, at de nye regler træder i kraft. En borger, der inden lovens ikrafttræden har fået sin sag afgjort på grundlag af de tidligere gældende regler, vil derfor også normalt være henvist til at indgive en ny ansøgning, hvis borgeren ønsker at få bedømt sin sag efter de nye regler, jf. i den retning også Sten Bønsing, *Almindelig forvaltningsret*, 3. udgave, 2013, s. 334.

Det anføres i den forvaltningsretlige litteratur, at de for genoptagelses-spørgsmålet relevante nye retlige forhold er væsentlige ændringer af retstilstanden *med tilbagevirkende kraft* i det retsgrundlag, der forelå på tidspunktet for den oprindelige afgørelse. Der kan henvises til Karsten Loiborg, *Forvaltningsret* (red. Niels Fenger), 1. udgave, 2018, s. 1075 ff. Her anføres det således bl.a., at 'borgeren [ligeledes må] antages at have krav på genoptagelse, hvis der (typisk efterfølgende) fremkommer

væsentlige nye retlige forhold – dvs. en væsentlig ændring med tilbagevirkende kraft i det retsgrundlag, der forelå på tidspunktet for den oprindelige afgørelse, jf. FOB 2006.436. Noget sådant kan særligt tænkes, hvis en dom, en afgørelse fra en højere administrativ myndighed eller en ombudsmandsudtalelse underkender forvaltningsmyndighedens fortolkning eller administrative praksis i relation til en tilsvarende sag. [...]'. Der kan i samme retning henvises til Erik Harder, Om ændring af administrative afgørelser Tre afhandlinger, 1962, s. 120 ff., hvor der sondres mellem retsskabende og retsanvendende afgørelser og argumenteres for at begrænse genoptagelsespligten, så den ikke omfatter situationer, hvor en afgørelse i en anden sag skaber en 'ny retstilstand'.

Folketingets Ombudsmand har også ved flere lejligheder specifikt udtalt sig om den tidsmæssige udstrækning af pligten til genoptagelse som følge af nye retlige forhold. Der kan f.eks. henvises til FOB 2013.7, FOB 2008.211 og FOB 2006.436. Således udtaler ombudsmanden f.eks. i 2013.7 følgende:

'Ved siden af lovbestemte regler om genoptagelse må det antages, at der gælder en ulovbestemt pligt for myndigheder til at genoptage behandlingen af en sag, hvis der i forbindelse med en genoptagelsesansøgning fremkommer nye faktiske oplysninger af så væsentlig betydning for sagen, at der er en vis sandsynlighed for, at sagen ville have fået et andet udfald, hvis oplysningerne havde foreligget i forbindelse med myndighedens oprindelige stillingtagen til sagen. Pligten til at genoptage en sag på ulovbestemt grundlag kan endvidere komme på tale, hvis der fremkommer nye retlige forhold, dvs. en væsentlig ændring af retsgrundlaget med tilbagevirkende kraft, eller hvis der foreligger ikke uvæsentlige sagsbehandlingsfejl i forhold til myndighedens oprindelige afgørelse.' [Udlændinge- og Integrationsministeriets understregning]

Det bemærkes i den forbindelse, at en række retskilder vedr. genoptagelse som følge af underkendelse af en praksis o.l. ikke specifikt omtaler betydningen af den tidsmæssige virkning af ændringen i retsgrundlaget.

Der kan f.eks. henvises til Sten Bønsing, Almindelig forvaltningsret, 3. udgave, 2013, s. 334, hvor det anføres, at nye retlige forhold f.eks. kan være 'ny rets- eller administrativ praksis', og at 'Ny praksis [fx] kan være, hvis en fortolkning eller et skønskriterium bliver underkendt ved domstolene, en overordnet administrativ instans, ombudsmanden el.lign. i et spørgsmål, der har betydning for den sag, der remonstreres'. Der kan endvidere henvises til Karsten Revsbech, Carl Aage Nørgaard og Jens Garde, Forvaltningsret, Sagsbehandling, 7. udg., 2014, s. 127, hvor det bl.a. anføres, at 'Der kan ikke være tvivl om, at der også efter almindelige forvaltningsretlige regler må bestå en pligt til at genoptage

sager, der tidligere er afgjort efter en nu underkendt praksis, hvis de berørte borgere henvender sig’.

Der er også eksempler på ombudsmandsudtalelser, hvor sondringen mellem nye retlige forhold med og uden tilbagevirkende kraft ikke omtales. Der kan f.eks. henvises til FOB 2016-33, hvor ombudsmanden bl.a. anfører, at det må antages, at ’hvis en myndigheds retsanvendelse eller praksis er blevet underkendt i en konkret sag, er myndigheden normalt forpligtet til at genoptage ikke blot afgørelsen i den konkrete sag, men også allerede afgjorte sager af egen drift, og eventuelt træffe en ny afgørelse i sagerne’.

Sådanne citater kan imidlertid efter Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse ikke umiddelbart tages som et udtryk for en anden retsopfattelse end den ovenfor anførte (at det er en betingelse for genoptagelse som følge af nye retlige forhold, at der er tale om nye retlige forhold med tilbagevirkende kraft). Det er efter ministeriets opfattelse således mere oplagt at forstå citaterne således, at det – ud fra en antagelse om, at danske domme mv., der underkender en myndigheds retsopfattelse, som udgangspunkt har retskonstaterende karakter og dermed tilbagevirkende kraft – ikke er fundet relevant at beskrive spørgsmålet om den tidsmæssige virkning af ændringer i retsgrundlaget som følge af nye domme mv. nærmere.

Det er på den ovennævnte baggrund ministeriets vurdering, at det afgørende spørgsmål for vurderingen af, om der foreligger en pligt til genoptagelse i denne sag, er, om der foreligger en væsentlig ændring *med tilbagevirkende kraft* i det retsgrundlag, som forelå på tidspunktet for den oprindelige afgørelse, dvs. en ændring med tilbagevirkende kraft af fortolkningen af artikel 3 i EMRK.

Dette beror i første række på, hvilken tidsmæssig virkning domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol – herunder Paposhvili-dommen – må antages at have.

Det er, som ovenfor anført, samlet set Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse, at Paposhvili-dommen ikke ændrer retstilstanden med virkning for sager om humanitær opholdstilladelse, som er afgjort før dommens afsigelse den 13. december 2016, og hvor der ligeledes er sket udsendelse forud herfor.

Der foreligger derfor ikke i forhold til disse sager nye retlige forhold af relevans for spørgsmålet om genoptagelse. Det er derfor ministeriets opfattelse, at der ikke er pligt til at genoptage sagerne.”

5.2.2. Mine bemærkninger

Det fremgår af pkt. 5.2.1 ovenfor, at det er Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse, at Paposhvili-dommen har betydning for afgørelser om humanitær opholdstilladelse, som ministeriet har truffet efter den 13. december 2016, hvor dommen blev afsagt.

Det fremgår endvidere, at dommen efter ministeriets opfattelse samtidig er relevant for sager, der er afgjort før denne dato, hvis den pågældende udlænding først efterfølgende faktisk er udsendt.

Det foreliggende spørgsmål angår herefter sager om humanitær opholdstilladelse, hvor der både er truffet afgørelse og sket udsendelse før den 13. december 2016, og som det som anført er ministeriets opfattelse, at dommen ikke har betydning for.

Som det fremgår, har ministeriet i sin udtalelse af 12. juni 2018 anført en række synspunkter til støtte for, at ministeriet ikke har forpligtelser i forhold til disse sager.

Heroverfor står det offentligretlige princip, at en forvaltningsmyndighed kan have pligt til at genoptage sager, hvis myndighedens praksis i en tilsvarende sag bliver underkendt af domstolene.

Om der for en dansk forvaltningsmyndighed kan gælde en pligt til at genoptage sager, som er blevet behandlet efter en bestemt praksis, hvis en lignende praksis i forhold til et andet medlemsland bliver underkendt af Menneskerettighedsdomstolen, ses hverken danske domstole eller Menneskerettighedsdomstolen at have taget nærmere stilling til. Spørgsmålet ses heller ikke at være mere indgående behandlet i dansk juridisk litteratur.

Hertil kommer, at der er tale om spørgsmål af en sådan principiel betydning, at det efter min opfattelse kan være rigtigst at overlade vurderingen til domstolene.

På den baggrund kan jeg ikke tilsidesætte Udlændinge- og Integrationsministeriets retsopfattelse.

Jeg vil i tilfælde, hvor jeg måtte modtage konkrete klager vedrørende det rejste spørgsmål, være opmærksom på, om der kan være grundlag for at henstille, at der meddeles fri proces til prøvelse af spørgsmålet. Jeg henviser til ombudsmandslovens § 23.

5.3. Ministeriets øvrige identifikation af sager

5.3.1. *Rammen for min undersøgelse*

I mit brev af 26. marts 2018 bad jeg Udlændinge- og Integrationsministeriet om nærmere at redegøre for, hvordan de sager, som Paposhvili-dommen kunne have betydning for, i praksis var blevet fundet frem, herunder i hvilke grupper af sager ministeriet i første omgang havde søgt efter de relevante sager.

Jeg bad også ministeriet om at redegøre for, efter hvilke kriterier ministeriet havde foretaget den nærmere udskilning af de relevante sager.

Jeg henviste til udlændinge- og integrationsministerens besvarelse af spørgsmål fra Folketingets Udlændinge- og Integrationsudvalg, hvor det fremgik, at ministeriet pr. 11. januar 2018 først havde fundet foreløbig 11 sager – og senere pr. 19. februar 2018 yderligere 26 sager – som dommen kunne have betydning for. I det følgende omtaler jeg de to grupper af sager som henholdsvis de 11 sager og de 26 sager.

Udlændinge- og Integrationsministeriet omtaler – som det fremgår af det følgende – de samme to grupper af sager som henholdsvis de 11+1 sager og de 26 sager. Det skyldes – som det ligeledes fremgår – at ministeriet i forbindelse med sin første gennemgang af sager desuden fandt én sag vedrørende udelukkelse efter udlændingelovens § 10, stk. 4, som ministeriet tog op til fornyet behandling i lyset af Paposhvili-dommen.

5.3.2. *Ministeriets udtalelse*

Ministeriet har i sin udtalelse af 31. maj 2018 bl.a. anført følgende:

”Som det fremgår af besvarelsen den 11. januar 2018 af spørgsmål nr. 287 (Alm. del) stillet af Udlændinge- og Integrationsudvalget den 8. januar 2018, i forhold til de angivne 11+1 sager, har ministeriet manuelt gennemgået de sager, hvor der er truffet afgørelse efter afsigelsen af Paposhvili-dommen, samt de sager, hvor der er sket udsendelse af Danmark efter dommen. Det fremgår endvidere, at ministeriet i den forbindelse pr. 11. januar 2018 har fundet frem til i alt foreløbigt 11 sager, hvor dommen kunne have relevans, og hvor der derfor var grund til at se nærmere på sagen. Ligeledes fremgår det af besvarelsen, at én sag vedrørende udelukkelse efter udlændingelovens § 10, stk. 4, er blevet taget op til fornyet behandling.

For så vidt angår de angivne 11+1 sager kan ministeriet endvidere henviser til de fortrolige besvarelser af henholdsvis spørgsmål nr. 240 og 333 (Alm. del) besvaret henholdsvis den 11. januar 2018 og 19. februar

2018 og stillet af Udlændinge- og Integrationsudvalget henholdsvis den 21. december 2017 og 15. januar 2018.

For så vidt angår, hvordan de 11+1 sager blev udfundet ved den manuelle gennemgang, som ministeriet har gennemført, jf. besvarelsen af spørgsmål nr. 287 (Alm. del) stillet af Udlændinge- og Integrationsudvalget, så kan ministeriet oplyse, at ministeriet gennemgik samtlige verserende sager om humanitær opholdstilladelse samt sager, hvor der var meddelt afslag på opholdstilladelse, herunder henholdsvis afslag på 1. gangsansøgninger, afslag på genoptagelse af sager om humanitær opholdstilladelse og afslag på forlængelse af humanitær opholdstilladelse fra og med den 13. december 2016.

I forhold til udfindelsen af de 11+1 sager indgik en vurdering af, hvorvidt ansøgeren led af en meget alvorlig fysisk eller psykisk sygdom og dermed opfyldte 'sygdomskriteriet', jf. praksis for humanitær opholdstilladelse, og hvorvidt der var truffet afgørelse efter afsigelsen af Paposhvili-dommen, eller om der var sket udsendelse af Danmark efter dommen.

Ministeriet kan samtidig her også henvise til besvarelsen den 11. januar 2018 af spørgsmål nr. 206 (Alm. Del), side 2, stillet af Udlændinge- og Integrationsudvalget den 12. december 2017.

I forhold til de 26 sager, jf. besvarelsen den 19. februar 2018 af spørgsmål nr. 324 (Alm. del), stillet af Udlændinge- og Integrationsudvalget den 15. januar 2018, blev disse sager tillige udfundet ved en manuel gennemgang af de verserende sager, herunder nye ansøgninger om humanitær opholdstilladelse, som ministeriet havde modtaget på daværende tidspunkt. Som det fremgår af denne besvarelse blev det besluttet at udsætte udrejsefristen i fire uger i de sager, hvor Paposhvili-dommen og den justerede praksis kunne antages at have relevans.

Kriterierne ved udfindelsen af disse sager var således, at der var tale om sager om humanitær opholdstilladelse, hvor det ikke på det foreliggende grundlag med sikkerhed kunne afvises, at Paposhvili-dommen kunne have relevans.

Ministeriet skal samtidig henvise til førnævnte besvarelse af spørgsmål nr. 206 (Alm. Del) stillet af Udlændinge- og Integrationsudvalget, hvoraf det tillige fremgår:

'Ministeriet har således for det første besluttet at berostille området for humanitær opholdstilladelse. Alle, der har en verserende eller en afgjort sag, og hvor den justerede praksis muligvis vil kunne have relevans, vil blive meddelt en 4 ugers udsættelse af deres udrejsefrist, hvis de ikke

allerede har lov til at opholde sig her i landet. Det tilkendegav vi på ministeriets hjemmeside d. 6. januar 2018'

Ministeriet har således i disse sager og i perioden efterfølgende generelt valgt at udsætte ansøgerens udrejsefrist i en periode, når sygdomsforhold har været påberåbt med henblik på indhentelse af eventuelle yderligere oplysninger eller en nærmere vurdering af, om en konkret sag kunne være relevant i forhold til Paposhvili-dommen og den justerede praksis."

5.3.3. Min forståelse af, hvordan sagerne er identificeret

Efter min gennemgang af Udlændinge- og Integrationsministeriets udtalelse af 31. maj 2018 og af det materiale, som er nævnt her – og efter at have indhentet yderligere oplysninger fra ministeriet telefonisk – forstår jeg ministeriet således:

5.3.3.1. Ministeriet koncentrerede sig først og fremmest om at finde relevante sager, hvor der efter den 13. december 2016 var truffet afgørelse om afslag på humanitær opholdstilladelse, og sager, hvor der efter dette tidspunkt allerede var sket udsendelse.

Jeg må forstå, at dette skete ud fra en vurdering af, at der i disse sager eventuelt kunne være truffet afgørelse i strid med Paposhvili-dommen, og at der på den baggrund eventuelt kunne være pligt til at genoptage sagerne.

Ministeriet foretog for at finde sagerne en manuel gennemgang af samtlige sager, hvor der 1) efter den 13. december 2016 var truffet afgørelse om afslag på humanitær opholdstilladelse, herunder i førstegangsansøgninger, ansøgninger om genoptagelse og ansøgninger om forlængelse, og 2) efter den 13. december 2016 var sket faktisk udsendelse af udlændinge, uanset om de pågældende havde en afgjort eller en verserende sag om humanitær opholdstilladelse.

Den nærmere udskillelse af sager, hvor der kunne være truffet forkerte afgørelser, skete ud fra en vurdering af, hvorvidt ansøgeren led af en meget alvorlig fysisk eller psykisk sygdom og dermed opfyldte det såkaldte sygdomskriterium, jf. pkt. 4.2 ovenfor.

Den faktiske fremfindning af sagerne til gennemgang skete via henholdsvis registreringer i Udlændinge- og Integrationsministeriets sagsbehandlingssystem og oplysninger om udsendelser fra Nordsjællands Politi, som var registreret i politiets journaliserings- og sagsstyringssystem. Jeg henviser til oplysningerne i udlændinge- og integrationsministerens fortrolige besvarelse af 11. januar 2018 af spørgsmål nr. 240 og til ministerens besvarelse af samme dato af spørgsmål nr. 287.

Ministeriet fandt på denne måde pr. 11. januar 2018 først frem til de 11 sager, hvor ministeriet overvejede, om sagen burde genoptages.

5.3.3.2. Udlændinge- og Integrationsministeriet havde pr. 15. februar 2018 ved sin gennemgang fundet yderligere 26 sager, som ministeriet mente, at Paposhvili-dommen kunne have betydning for. Udrejsefristen blev – som varslet i ministeriets nyhed af 6. januar 2018 om ”Opfølgning på Paposhvili-dommen” – udsat i disse sager.

Jeg henviser til udlændinge- og integrationsministerens besvarelse af 19. februar 2018 af spørgsmål nr. 367.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i sin udtalelse af 31. maj 2018 oplyst, at sagerne er fundet ved en gennemgang af ”de verserende sager om humanitær opholdstilladelse, herunder nye ansøgninger om humanitær opholdstilladelse, som ministeriet havde modtaget på daværende tidspunkt”.

Af udlændinge- og integrationsministerens besvarelse af 11. januar 2018 af spørgsmål nr. 287 fremgår bl.a. følgende:

”Ministeriet har endnu ikke haft lejlighed til at gennemgå sager vedrørende en gruppe af udlændinge, som har fået afslag på en sag om humanitært ophold før dommen, men som fortsat befinder sig her i landet. Det kan være sager, hvor folk har været i udsendelsesposition meget længe, og hvor de helbredsforhold, der oprindeligt forelå i sagen om humanitært ophold, ikke længere er de samme. Disse sager vil også blive fremfundet og gennemgået, og indtil dette er sket, følger ministeriet med i politiets aktuelle udsendelseslister for dermed at sikre, at ingen bliver udsendt, uden at ministeriet har haft mulighed for at vurdere, om den justerede praksis kan have relevans for deres sager.”

Jeg må forstå det sådan, at der i gruppen af de 26 sager indgik sager, som var fundet ved en gennemgang af de foreliggende udsendelseslister, og som bl.a. omfattede sager, hvor der var meddelt afslag på humanitær opholdstilladelse før Paposhvili-dommen, men hvor ansøgeren endnu ikke var udrejst.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i sin udtalelse af 31. maj 2018 oplyst, at kriterierne ved udfindelsen af de 26 sager var, at der var tale om sager om humanitær opholdstilladelse, hvor det ikke på det foreliggende grundlag med sikkerhed kunne afvises, at Paposhvili-dommen kunne have relevans.

Jeg forstår, at ministeriet også ved udskillelsen af disse sager har lagt vægt på spørgsmål om sygdom hos ansøgeren. Jeg henviser til, at ministeriet i udtalelsen af 31. maj 2018 har oplyst, at ministeriet ”i disse sager og i perioden

efterfølgende generelt [har] valgt at udsætte ansøgerens udrejsefrist i en periode, når sygdomsforhold har været påberåbt med henblik på indhentelse af eventuelle yderligere oplysninger eller en nærmere vurdering af, om en konkret sag kunne være relevant i forhold til Paposhvili-dommen og den justerede praksis”.

Det fremgår af ministeriets brev af 24. maj 2018 til Folketingets Udlændinge- og Integrationsudvalg, at ministeriet senere og løbende fandt flere sager, som Paposhvili-dommen kunne have betydning for, herunder at ministeriet fra den 1. januar 2018 og frem til den 23. april 2018 havde udsat udrejsefristen eller meddelt ret til ophold under sagens behandling i samlet 48 sagskomplekser.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har telefonisk i august 2018 og marts 2019 oplyst, at ministeriet dagligt gennemgår politiets udsendelseslister for at sikre, at der ikke i strid med Paposhvili-dommen sker udsendelser af udlændinge med sager om helbredsbetings humanitær opholdstilladelse.

Ministeriet har samtidig oplyst, at denne daglige gennemgang har fundet sted siden den 4. januar 2018.

Endvidere har ministeriet oplyst, at det således for hver af de personer på listerne, der måtte have en sag om helbredsbetings humanitær opholdstilladelse, konkret vurderes, om der kan ske udsendelse, eller om udsendelse bør udsættes med henblik på en vurdering i lyset af dommen. Blandt de akter, som jeg modtog sammen med ministeriets udtalelse af 4. februar 2019, ligger en intern instruks vedrørende proceduren med hensyn til den daglige gennemgang af udsendelseslister i ministeriet.

5.3.4. Mine bemærkninger

På baggrund af de foreliggende oplysninger – og ud fra det, som jeg har anført under pkt. 5.3.3 – har jeg ikke bemærkninger til ministeriets fastlæggelse af de overordnede grupper af sager, som ministeriet fandt det nødvendigt at gennemgå.

Jeg har heller ikke bemærkninger til ministeriets metoder til at finde sagerne.

Endvidere har jeg ikke grundlag for at kritisere de kriterier, som Udlændinge- og Integrationsministeriet anvendte ved den nærmere udskilning af relevante sager.

5.4. Udrejste personer

5.4.1. Rammen for min undersøgelse

I mit brev af 26. marts 2018 bad jeg Udlændinge- og Integrationsministeriet om at redegøre for status for ministeriets kontakt til de i alt otte udrejste eller udsendte udlændinge i syv af de 11 sager, jf. pkt. 5.3.3.1.

Jeg henviste til, at det af udlændinge- og integrationsministerens besvarelse af 19. februar 2018 af spørgsmål nr. 304 fremgik, at ministeriet på dette tidspunkt havde fået kontakt til fem af disse otte udrejste eller udsendte personer.

Af samme besvarelse fremgår det, at ministeriet bl.a. havde søgt kontaktoplysninger på de pågældende udlændinge via politiet, Udenrigsministeriet (herunder danske repræsentationer i udlandet), Røde Kors og sociale medier. Dette fremgår også af de akter, som Udlændinge- og Integrationsministeriet har sendt til mig den 4. februar 2019.

I brevet af 26. marts 2018 bad jeg desuden ministeriet om at oplyse, om ministeriet havde taget kontakt til de udlændinge i de 26 sager (jf. pkt. 5.3.3.2 ovenfor), som måtte være rejst ud af Danmark.

Endvidere bad jeg ministeriet om at oplyse, hvad kontakten til de pågældende udlændinge havde ført til, herunder om de eventuelt var indrejst i Danmark og under hvilke betingelser.

5.4.2. Ministeriets udtalelse mv.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i sin udtalelse af 31. maj 2018 besvaret min anmodning om oplysninger.

Ministeriet har i den forbindelse henvist til bilag 1 og 2 til ministeriets brev af 24. maj 2018 til Folketingets Udlændinge- og Integrationsudvalg. Bilagene, som er fortrolige, indeholder et resumé af henholdsvis hver af de 11 sager og hver af de 26 sager samt oplysninger om status på sagerne pr. 1. maj 2018.

Under en telefonsamtale i august 2018 præciserede ministeriet over for mig oplysningerne i udtalelsen af 31. maj 2018.

Ministeriet har i bilag 1 og 2 til ministeriets brev af 19. november 2018 til Folketingets Udlændinge- og Integrationsudvalg redegjort for status pr. 29. oktober 2018 i henholdsvis hver af de 11 sager og hver af de 26 sager. Bilagene er fortrolige og indeholder et resumé af hver af sagerne.

Ud fra de nævnte oplysninger forstår jeg følgende:

5.4.2.1. De otte udsendte eller udrejste udlændinge (i syv af de 11 sager)

Udlændinge- og Integrationsministeriet er – direkte eller via advokater i Danmark – kommet i kontakt med i alt seks af de otte udrejste eller udsendte udlændinge.

De resterende to af de otte udrejste eller udsendte udlændinge har ikke svaret på henvendelser fra Udlændinge- og Integrationsministeriet. Ministeriet har skrevet til de to udlændinge på adresser, som er blevet bekræftet af Udenrigsministeriet.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har også forsøgt at få kontakt til de to udlændinge via myndigheder i de respektive lande, hvor de to udlændinge efter det oplyste opholder sig. Ministeriet har afsluttet begge udlændinges sager. Den ene på grund af udlændingens manglende svar på ministeriets henvendelse om mulighed for genoptagelse af sagen om humanitær opholdstilladelse. Den anden er afsluttet med afslag på humanitær opholdstilladelse.

To af de i alt seks udlændinge, som ministeriet fik kontakt til, rejste ind i Danmark igen. Den ene genindrejste med ministeriets bistand, den anden henvendte sig selv til de danske myndigheder ved den danske grænse. Begge udlændinge har haft lov til at opholde sig i Danmark under behandlingen af deres sager. Den ene søgte ved indrejsen om genoptagelse af sin sag om humanitær opholdstilladelse og har fået afslag. Den anden har stadig en værende sag om genoptagelse.

Fire af de seks udlændinge, som ministeriet fik kontakt til, genindrejste ikke i Danmark. To af dem (et ægtepar i samme sag) søgte om at genindrejse. Udlændinge- og Integrationsministeriet bad om lægelig dokumentation til støtte for ansøgningen om tilladelse til at genindrejse og til ophold i Danmark. De lægelige oplysninger, som ægteparret herefter fremsendte til ministeriet, førte til et afslag på ansøgningen om humanitær opholdstilladelse, som var indgivet og taget under behandling, før ægteparret blev sendt ud af Danmark.

De resterende to udlændinge søgte fra deres respektive hjemlande om genoptagelse af deres sager om humanitær opholdstilladelse. Deres sager er begge behandlet færdig, og begge udlændinge har fået afslag på genoptagelse.

5.4.2.2. Udlændingene i de 26 sager

På nær én opholdt alle udlændingene i de 26 sager sig i Danmark, da Udlændinge- og Integrationsministeriet udsatte deres udrejsefrister.

Den nævnte ene udlænding udrejste efter det oplyste i april 2017. Udlændinge- og Integrationsministeriet skrev i april og maj 2018 til udlændingen på

en adresse, som ifølge oplysninger fra politiet fremgik af udlændingens nationalitetspas. I brevene bad ministeriet den pågældende om lægelige oplysninger til brug for behandlingen af spørgsmålet om humanitær opholdstilladelse. Ministeriet fik ikke svar og meddelte derfor i august 2018 afslag på humanitær opholdstilladelse.

Jeg forstår, at ministeriet efterfølgende er blevet bekendt med, at brevene til den pågældende er blevet sendt til en ikkeeksisterende adresse, og at ministeriet derfor har bedt Udenrigsministeriet om at være behjælpelig med at forsøge at finde en korrekt adresse til den pågældende.

5.4.3. Mine bemærkninger

På baggrund af de foreliggende oplysninger er det min opfattelse, at Udlændinge- og Integrationsministeriet har gjort relevante og tilstrækkelige bestræbelser på at få fat i de udsendte eller udrejste personer.

6. Vejledning til berørte udlændinge

6.1. Rammen for min undersøgelse

I mit brev af 26. marts 2018 bad jeg i relation til spørgsmålet om identifikation af relevante sager med henblik på eventuel genoptagelse Udlændinge- og Integrationsministeriet om at redegøre for, hvordan ministeriet hidtil havde vejledt berørte – og muligt berørte – personer. Jeg bad også ministeriet om at redegøre for, hvordan ministeriet eventuelt fremadrettet ville vejlede.

De rejste spørgsmål angik både Udlændinge- og Integrationsministeriets generelle vejledning om praksis for humanitær opholdstilladelse og ministeriets vejledning om muligheden for genoptagelse af sager om humanitær opholdstilladelse på baggrund af Paposhvili-dommen.

6.2. Retsgrundlaget

Efter forvaltningslovens § 7, stk. 1, gælder der en vejledningspligt i sager, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en myndighed. En myndighed er ikke efter denne bestemmelse forpligtet til generelt at informere offentligheden – f.eks. via myndighedens hjemmeside – om regler og praksis inden for myndighedens område.

Det følger imidlertid af god forvaltningsskik, at en myndighed i et vist omfang bør informere borgerne om praksis på myndighedens område, f.eks. via myndighedens hjemmeside.

En myndighed, der informerer offentligheden om praksis f.eks. via sin hjemmeside, bør sikre, at den offentliggjorte information er let tilgængelig, korrekt og opdateret.

Ved ændringer af en eksisterende praksis gælder der en særlig forpligtelse til at informere offentligheden om den nye praksis. Myndigheden bør i den forbindelse orientere om, hvordan den vil forholde sig til spørgsmålet om genoptagelse, herunder at borgeren selv kan henvende sig med en anmodning om genoptagelse, hvis der ikke sker genoptagelse på myndighedens eget initiativ.

Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 2008, sagen FOB 08.238 (offentliggjort på ombudsmandens hjemmeside), og [overblik #5](#) om vejledningspligten i Myndighedsguiden på ombudsmandens hjemmeside.

Jeg henviser også til Niels Fenger, Forvaltningsloven med kommentarer (2013), s. 278 ff., og Forvaltningsret (2018), s. 392 f., og til Folketingets Ombudsmands beretning for 2006, sagen FOB 06.350, for 2007, sagen FOB 07.289, og for 2018, sagen FOB 2018-9, alle offentliggjort på ombudsmandens hjemmeside.

6.3. Information på www.nyidanmark.dk

På udlændingemyndighedernes hjemmeside www.nyidanmark.dk findes under punktet "Ansøg om humanitær opholdstilladelse" vejledning om humanitær opholdstilladelse.

Da jeg rejste sagen med mit brev af 26. marts 2018, fremstod punktet sidst opdateret den 8. december 2017, og der var om betingelserne for at få humanitær opholdstilladelse bl.a. anført følgende:

"Hvis du lider af en meget alvorlig sygdom, der kan begrunde humanitær opholdstilladelse, vil det indgå i vurderingen, om du kan modtage den fornødne behandling for sygdommen i dit hjemland. Viser ministeriets undersøgelse, at den nødvendige behandling – typisk et eller flere præparater – er tilgængelig i hjemlandet, vil ministeriet som altovervejende hovedregel meddele afslag på ansøgningen om humanitær opholdstilladelse.

Hvis du ansøger om helbredsbetings opholdstilladelse, og behandlingen er tilgængelig i dit hjemland, kan du ikke få humanitær opholdstilladelse.

Det forhold, at du ikke har råd til behandling i hjemlandet, har ingen betydning for ministeriets afgørelse, og det kan derfor heller ikke føre til meddelelse af en opholdstilladelse."

Endvidere var der henvist til praksis som beskrevet i notat om "Integrationsministeriets praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 b, stk. 1" af henholdsvis 2. september 2008 og 1. august 2010.

Vejledningen på hjemmesiden fremstår nu som sidst opdateret den 9. april 2018, og de to afsnit om, at det ikke er muligt at få humanitær opholdstilladelse, hvis behandlingen er tilgængelig i hjemlandet, er fjernet.

Om betingelserne for at få humanitær opholdstilladelse er herefter anført bl.a. følgende:

"Hvis du lider af en meget alvorlig sygdom, der kan begrunde humanitær opholdstilladelse, vil det indgå i vurderingen, om du kan modtage den fornødne behandling for sygdommen i dit hjemland. Viser ministeriets undersøgelse, at den nødvendige behandling – typisk et eller flere præparater – er tilgængelig i hjemlandet, vil ministeriet **som udgangspunkt** [min fremhævning] meddele afslag på ansøgningen om humanitær opholdstilladelse."

Siden indeholder desuden nu links til Justitsministeriets "Redegørelse for praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse" af 24. marts 2015 og Udlændinge- og Integrationsministeriets tillæg af 9. april 2018 til denne redegørelse.

6.4. Udlændinge- og Integrationsministeriets nyhed af 6. januar 2018

Udlændinge- og Integrationsministeriet informerede i sin nyhed af 6. januar 2018 ("Opfølgning på Paposhvili-dommen") om behovet for justering af praksis i sager om humanitær opholdstilladelse, om at ministeriet ville udsætte udrejsefrister i en gruppe konkrete sager for at vurdere dem på baggrund af den justerede praksis, og om at udlændinge, der mente sig berørt af Paposhvili-dommen – og som ikke var blevet kontaktet af ministeriet – selv kunne henvende sig til ministeriet.

Af nyheden fremgår således bl.a. følgende:

"Der er derfor behov for at justere den hidtidige praksis, således at ministeriet i højere grad end i dag i sager, hvor en udlænding lider af en sådan alvorlig sygdom, jf. ovenfor, og hvor der er væsentlig grund til at tro, at der ikke er faktisk adgang til en behandling i hjemlandet, undersøger dette spørgsmål nærmere, inden der træffes afgørelse om humanitær opholdstilladelse.

Det nærmere indhold af denne justering af ministeriets praksis og den praktiske udmøntning heraf vil blive fastlagt i et notat, der offentliggøres på www.nyidanmark.dk snarest.

På denne baggrund har Udlændinge- og Integrationsministeriet besluttet i de kommende 4 uger at vurdere betydningen af den justerede praksis for en gruppe af konkrete sager om humanitært ophold.

Herværende udlændinge med verserende eller allerede afgjorte sager om humanitær opholdstilladelse, hvor der er fastsat en udrejsefrist, og hvor den justerede praksis muligvis vil kunne have relevans, vil blive meddelt udsættelse af udrejsefristen i foreløbig fire uger. Ministeriet vil orientere de pågældende udlændinge skriftligt. Udlændinge, der mener ved en fejl ikke at være blevet kontaktet, vil naturligvis også selv kunne rette henvendelse herom til Udlændinge- og Integrationsministeriet på e-mail uim@uim.dk”

6.5. Ministeriets udtalelse

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i sin udtalelse af 31. maj 2018 bl.a. anført følgende:

”Ministeriet skal oplyse, at ministeriet den 6. januar 2018 lagde en nyhed på www.nyidanmark.dk og www.uim.dk angående Paposhvili-dommen. Det fremgår blandt andet af nyheden, hvad dommen har af betydning i forhold til praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse, og at udlændinge, der mener, at deres sag er berørt af dommen, kan kontakte Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Ministeriet kan endvidere oplyse, at ministeriet den 15/16. januar 2018 har videreformidlet den samme nyhed på engelsk og dansk til Udenrigsministeriet med henblik på, at nyheden kunne blive lagt ud på alle bilaterale repræsentationers hjemmeside for så vidt muligt at kunne informere udlændinge, der har haft søgt om humanitær opholdstilladelse i Danmark, og hvis sag kunne være berørt af dommen, til ligeledes at kontakte ministeriet.

Ministeriet skal endvidere oplyse, at www.nyidanmark.dk nu er blevet opdateret i forhold til oplysninger om humanitær opholdstilladelse. Den 5. april 2018 blev vejledningen om betingelserne for humanitær opholdstilladelse tilrettet, således at de af Folketingets Ombudsmand angivne tekstafsnit, som var misvisende i forhold til Paposhvili-dommen, blev slettet. Den 9. april 2018 er vejledningen om betingelserne for humanitær opholdstilladelse yderligere blevet justeret, ligesom der er blevet indsat links til henholdsvis 'Redegørelsen af 24. marts 2015 for praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse', der er sendt til Folketinget i

marts 2015, samt til 'Tillæg til redegørelsen af 24. marts 2015', som den 9. april 2018 er sendt til Folketinget.

Tillægget af 9. april 2018 til redegørelsen af 24. marts 2015 om praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse indeholder samtidig en beskrivelse af den justering af praksis, der er sket på baggrund af Paposhvili-dommen.

Det fremgår bl.a. af tillægget af 9. april 2018, at ministeriet fremadrettet i kvitteringsbreve vil gøre ansøgerne om humanitær opholdstilladelse opmærksom på Paposhvili-dommen. Følgende fremgår herom, side 5:

'I praksis foretager Udlændinge- og Integrationsministeriet allerede i dag sagsoplysning af en ansøgers helbredsforhold ved et kvitteringsbrev, der sendes til ansøgeren, når ansøgningen om humanitær opholdstilladelse modtages, hvis ansøgningen ikke er vedlagt tilstrækkelige lægelige oplysninger. I dette brev anmodes ansøgeren om at fremlægge relevante lægelige oplysninger til brug for sagen samtidig med, at der kvitteres for ansøgningen. Såfremt ansøgningen om humanitær opholdstilladelse allerede er vedlagt tilstrækkelig lægelig dokumentation, sendes til lige et kvitteringsbrev til ansøgeren for ansøgningens modtagelse.

Udlændinge- og Integrationsministeriet vil nu ændre disse kvitteringsbreve, så de også reflekterer Paposhvili-dommens betydning for sager om humanitært ophold. Det vil således af kvitteringsbrevene fremadrettet fremgå, at ansøgeren opfordres til at fremlægge oplysninger om, hvorvidt en eventuel behandlingskrævende sygdom er af en sådan karakter, at den pågældende, selvom døden ikke er nært forestående, vil blive udsat for en virkelig risiko, som følge af mangel på passende behandling i modtagerstaten eller manglende adgang til sådan behandling, for at blive udsat for en alvorlig, hurtig og uoprettelig forværring i vedkommendes helbredstilstand, der vil resultere i intens lidelse eller i en væsentlig reduktion i forventet restlevetid.'

Dette er nu implementeret i sagsbehandlingen af nye sager.

Ministeriet kan endvidere oplyse, at der både på www.uim.dk og www.nyidanmark.dk den 9. april 2018 blev lagt en nyhed ud om tillægget til redegørelsen af 24. marts 2015 om praksis for meddelelse af humanitær opholdstilladelse med den fornødne beskrivelse af justering af praksis på baggrund af Paposhvili-dommen.

Ministeriet skal samtidig beklage, at ministeriet ikke umiddelbart efter den 6. januar 2018 har fået fulgt op på og fået justeret den angivne tekst

på www.nyidanmark.dk om betingelserne for humanitær opholdstilladelse. Det skal dog samtidigt bemærkes, at der på tidspunktet omkring ministeriets offentliggørelse af nyheden den 6. januar 2018 og i månederne derefter har været en meget stor offentlig bevågenhed omkring ministeriets praksis på området for humanitær opholdstilladelse og Paposhvili-dommen, herunder at det indgik i nyheden af 6. januar 2018, at udlændinge, der mente sig omfattet af dommen kunne kontakte ministeriet herom.”

6.6. Mine bemærkninger

6.6.1. *Vejledning om praksis for humanitær opholdstilladelse*

Jeg har noteret mig det anførte.

Jeg går ud fra, at vejledningen på www.nyidanmark.dk afspejler ministeriets nuværende praksis.

Jeg er enig med Udlændinge- og Integrationsministeriet i, at det er beklageligt, at ministeriet ikke umiddelbart efter den 6. januar 2018 fik fulgt op på og justeret vejledningen på www.nyidanmark.dk.

For så vidt angår vejledning i verserende sager har jeg taget til efterretning, at Udlændinge- og Integrationsministeriet har ændret i sine kvitteringsbreve, således at brevene reflekterer Paposhvili-dommens betydning for sager om humanitær opholdstilladelse.

Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette.

6.6.2. *Vejledning om genoptagelse på baggrund af Paposhvili-dommen*

Som det fremgår, har Udlændinge- og Integrationsministeriet bestræbt sig på selv at finde de sager (og udrejste personer), der var eller kunne være berørt af Paposhvili-dommen, og som derfor skulle vurderes efter den justerede praksis.

Udlændinge- og integrationsministeren har imidlertid oplyst, at der er usikkerhed forbundet med en sådan manuel gennemgang af et stort antal sager, og at dette også var medvirkende til, at ministeriet i nyheden af 6. januar 2018 oplyste om muligheden for, at udlændinge, der mente sig berørt af sagen og den nye praksis, og som ikke var blevet kontaktet af ministeriet, selv kunne henvende sig til ministeriet. Jeg henviser til ministerens besvarelse af 11. januar 2018 af spørgsmål nr. 287.

Jeg har noteret mig Udlændinge- og Integrationsministeriets oplysning om, at nyheden af 6. januar 2018 samme dato blev offentliggjort på både www.nyidanmark.dk og www.uim.dk, og ministeriets bemærkning om, at der på dette tidspunkt var stor offentlig bevågenhed omkring sagen.

Endvidere har jeg noteret mig, at ministeriet har oplyst, at ministeriet den 15.-16. januar 2018 videreformidlede nyheden af 6. januar 2018 på dansk og på engelsk til Udenrigsministeriet med henblik på, at den kunne blive lagt ud på alle bilaterale repræsentationers hjemmesider for så vidt muligt at informere udlændinge, der havde søgt om humanitær opholdstilladelse i Danmark, og hvis sag kunne være berørt af dommen, om, at de kunne kontakte ministeriet.

Jeg har ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette.

7. Forebyggelse af lignende situationer i fremtiden

7.1. Rammen for min undersøgelse

I mit brev af 26. marts 2018 bad jeg Udlændinge- og Integrationsministeriet om at redegøre for, hvilke tiltag ministeriet havde iværksat for at sikre, at en lignende situation ikke skulle opstå igen.

Jeg bad i den forbindelse også ministeriet om at redegøre for, hvordan ministeriet fremover ville sikre en tilstrækkelig overvågning af internationale domme, herunder fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

7.2. Ministeriets udtalelse

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i sin udtalelse af 31. maj 2018 oplyst, at ministeriets enhed for humanitært ophold har fået til opgave at monitorere domme fra EU-domstolen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Ministeriet har endvidere oplyst, at enheden løbende følger den nyeste domspraksis fra de to domstole på det udlændingeretlige område, og at det er enhedens opgave at advisere det eller de relevante fagkontorer/myndigheder om domme med henblik på, at der bliver foretaget en nærmere vurdering.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har derudover henvist til, at regeringen i oktober 2017 har besluttet en mere proaktiv dansk brug af tredjepartsindlæg ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Ministeriet har anført, at dette indebærer, at alle sager, som behandles i det såkaldte Storkammer ved domstolen, fremover skal følges af Juridisk Specialudvalg med henblik på at afgive indstilling til regeringen om, hvorvidt Danmark skal tredjepartsintervenere i klagesager mod andre medlemsstater.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har oplyst, at ministeriet er blevet fast medlem af dette specialudvalg, og at ministeriet derfor gennem denne position også vil kunne opnå et tidligt fokus på sager af principiel karakter.

7.3. Mine bemærkninger

Jeg har taget Udlændinge- og Integrationsministeriets oplysninger til efterretning, og jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette.